

Biegus płaskodzioby *Calidris falcinellus*

Status. Regularnie przelotny. W latach 1975 - 2020 obserwowany 111 razy w łącznej liczbie 228 os.

Środowisko. Obserwowany głównie w korytach największych rzek, w tym nad Wisłą – 40 razy (36%) oraz nad Bugiem – 36 razy (32%), ponadto na stawach rybnych – 20 razy (18%), a na zbiornikach retencyjnych – 7 razy (6%), w tym 4 razy na Zb. Domaniów i 3-krotnie na Zb. Zegrzyńskim. Na osadnikach ścieków obserwowany był 5-krotnie, w dolinie Rządzy i Mławki – jeden raz, a na rozlewiskach polnych – również jeden raz.

Biegus płaskodzioby *Limicola falcinellus* (fot. P. Gowacki).

Zmiany liczebności. W XIX wieku był to wg Taczanowskiego (1882, 1888) rzadki gatunek, który autor ten obserwował tylko raz, w roku 1854 gdzieś nad Wisłą. Dunajewski (1938) uważał go za bardzo rzadki gatunek w głębi kraju. W latach 1950 był obserwowany przez Dobrowolskiego (1958) nad Wisłą pod Wyszogrodem, ponadto był stwierdzony przez A. Jurczyka na odcinku warszawskim Wisły (Luniak 1971), jakkolwiek cytowany autor go nie obserwował w czasie licznych obserwacji prowadzonych w latach 1960. powyżej Warszawy.

W latach 1976-2020 był widywany corocznie: łącznie 228 ptaków w 111 stwierdzeniach. Najczęściej było obserwowany w latach 1986 – 11 razy oraz 2014 – 10 razy. W pozostałych latach widywano od jednego do ośmiu razy.

Przyczyny zmian liczebności. Wzrost częstości obserwacji biegusa płaskodziobego wynikał głównie z wyższej aktywności obserwatorów terenowych w odpowiednich środowiskach i porach roku, a nie ze wzrostu liczebności tego gatunku.

W latach 2006-2018 zarejestrowano zanik wielu miejsc gniazdowania oraz spadek liczebności lęgowej populacji w Skandynawii (Keller i in. 2020), co może się przekładać na zmiany liczebności ptaków migrujących również przez Nizinę Mazowiecką.

Wędrowki. W latach 1976-2020 biegus płaskodzioby najczęściej był widywany jesienią, w okresie VII-X: 81% obserwacji i 82% liczebności łącznej.

Wiosną (IV–VI) był obserwowany 22 razy w łącznej liczebności 41 os. Najwcześniejszej obserwacji dokonano 24 IV 1992 nad Bugiem w Mołożewie (P. Chylarecki), a najpóźniejszej 14 VI 2001 nad Wisłą w Grochalach (R. Kraska). Najczęściej był rejestrowany w 3. dekadzie maja - 11 obserwacji, co stanowiło połowę obserwacji wiosennych. Na jedno wiosenne spotkanie przypadało średnio 1,9 os., a największe stado liczyło 5 os. – 24 V 2020 na stawach w Rykach (D. Piechota).

Jesienią biegus płaskodzioby migrował od połowy VII do początku X, z największym nasileniem w 3. dekadzie VIII: 35% osobników jesiennych i 34% spotkań (ryc.113-1).

Najwcześniejsza obserwacja jesienna była dokonana 11 VII 2014 w dwóch miejscach: na stawach w Kośminie/Lesznoli (Ł. Matyjasiak) oraz koło Ożarowa Maz. (K. Mortka i K. Wojdyłak).

W dekadach 1981-1990 i 2011-2020 mediana pierwszej obserwacji jesiennej przypadała prawie w tym samym czasie – odpowiednio: 20 VIII (18 VII-25 VIII) i 19 VIII (11 VII-29 VIII).

Najpóźniejsza była obserwacja ptaka 21 X 1990 nad Wisłą w Wionczeminie Polskim (B. Kaźmierczak i I. Kaliszewski).

Okres przebywania. Ptaki na ogół krótko przebywały w miejscach żerowania. Najdłuższe pobyty pojedynczych ptaków zarejestrowano dwukrotnie: 11-17 VII 2014 nad Wisłą w Józefowie (K. Mortka) i 9-29 VIII 2014 na stawach Gutocha na Kurpiach – ptak młodociany (K. Antczak i M. Murawski).

Stadność. Na jedno spotkanie jesienne przypadało średnio 2,1 os. Większość obserwacji (56%) dotyczyła pojedynczych ptaków; po 2 os. - 20% obserwacji; po 3 os. – 3%, ponadto sześciokrotnie widziano po 4 os.; trzykrotnie po 5 os., natomiast tylko raz – stada po: 6 , 7, 9 i 11 os.

Największe stada jesienne widziano w Mołożewie nad Bugiem: 11 os. 18 VIII 1986 oraz 9 os. 21 VIII 1986 (SKO).

Interesująca była obserwacja ptaka na zalanym polu kukurydzy w dniu 18 VII 2014 koło Płochocina (P. Głowacki i in.).

Andrzej Dombrowski

Streszczenie

Regularnie przelotny. W latach 1975 - 2020 obserwowany 111 razy w łącznej liczebności 228 os. Występował głównie w korytach największych rzek, w tym nad Wisłą – 40 razy oraz nad Bugiem – 36 razy, ponadto na stawach rybnych – 20 razy, a na zbiornikach retencyjnych – 7 razy, w tym 4 razy na Zb. Domaniów i 3-krotnie na Zb. Zegrzyńskim. Na osadnikach ścieków obserwowany był 5-krotnie, w dolinie Rządzy i Mławki – jeden raz i na rozlewiskach polnych również jeden raz.

Literatura.

Dobrowolski K., A. 1958. Rzadkie gatunki ptaków chronionych obserwowane w Wyszogrodzie nad Wisłą. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 14, 4: 29-33.

Dunajewski A. 1938. Fauna słodkowodna Polski. 3. Ptaki (*Aves*). Warszawa.

Keller V., Herrando S., Vorisek P., *et al.* (ed.). 2020. European Breeding Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

Luniak M., Kalbarczyk W., Pawłowski W. 1964. Ptaki Warszawy. *Acta Orn.* 8, 6: 175-285.